

KAS LAIKOMA NEVYRIAUSYBINE ORGANIZACIJA IR KUO JI SKIRIASI NUO KITŲ NE PELNO VIENETŲ

TEISINĖ, ADMINISTRACINĖ IR KITA INFORMACIJA

NE PELNO ORGANIZACIJŲ PRIEVOLĖS IR PRIVILEGIJOS

Adresuojama:

LR Seimo ir LR Vyriausybės nariams
Politinių partijų atstovams
Savivaldybių politikams ir darbuotojams
Žiniasklaidai ir visuomenei

Parengta 2018 m. sausio mėn. 24 d., Vilnius

Informacija pasiteirauti: info@nisc.lt, tel. +370 678 13713

I. Ne pelno organizacijų prievolės ir privilegijos Lietuvoje teisiniu ir mokestiniu aspektu

Ne pelno organizacijos	Nevyriausybines organizacijos*			Profesinės sąjungos	Religinės bendruomenės	Politinės partijos	Budžetinės įstaigos
	Fondai	Asociacijos	Viešosios				
Ne pelno organizacijos skaičiais							
<i>Registruotų juridinių asmenų skaičius, RC 2017 m.</i>	1.623	18.946	10.548	1.787	1.300	38	4.369
<i>Pateiktė ataskaitas už 2016 metus, RC 2017 m.</i>	344	4.596	3.847	-	-	-	N/A
<i>Paramos gavėjų skaičius (iš 1/2% GPM), VMI 2017 m.</i>	657	9.591	5.166	402	991	27	2.666
<i>Vienijamų narių (fizinė asm.) skaičius, apytiksliai</i>	-	Per 1 mln.	-	92.000	-	114.000	-
<i>Darbuotojų skaičius, SODRA 2017 m., apytiksliai</i>	803	6.386	111.279	345	146	168	270.000**
Prievolės							
Ataskaitų teikimas Registrų centrui	+	+	+	-	-	-***	+
Pelno mokesčio mokėjimas****	+	+	+	-	+	-	-
Turto mokesčio mokėjimas (NTĮ 7str 2 d)	-	-	-	-	-	-	-
Gyventojų pajamų mokesčio mokėjimas	+	+	+	+	-	+	+
Steigėjų/dalyvių privalomas registras RC	-	-	+	-	-	+	+
Privilegijos							
Tiesioginės dotacijos iš valstybės	-	-	-	-	+	+	+
Galimybė gauti dalį GPM iš mokesčių mokėtojų tiesiogiai	+ 2%	+ 2%	+ 2%	+ 2%	+ 2%	+ 1%	+ 2%
<i>Iš GPM gauta suma EUR, VMI 2017 m.</i>	1.758.292	4.875.942	3.737.261	202.524	962.580	971.769	3.595.313
Galimybė dalyvauti projektų finansavimo konkursuose	+	+	+	+	+	-	+

*Pagal Nevvyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą verslo ar valstybės institucijų asociacijos, valstybės valdomos viešosios įstaigos, politinės partijos, profesinės sąjungos, įvairios bendrijos ir šeimos netaikomos nevyriausybiniams organizacijoms (įstatymo 2 str.).

**Skaičiuojamas bendras biudžetinių įstaigų darbuotojų (dirbančių pagal darbo sutartis) ir valstybės tarnautojų skaičius

***Finansines ataskaitas politinės partijos teikia Vyriausiajai rinkimų komisijai, kuri ataskaitas skelbia viešai savo internetiniame tinklalapyje www.vrk.lt

****Mokamas taip: jei per mokestinius metus pajamos iš ūkinės – komercinės veiklos neviršija 300.000 EUR, tai metinės pajamų iš ūkinės – komercinės veiklos dalis – 7.250 eurų per mokestinį laikotarpį apskaičiuoto apmokestinamojo pelno dalį - taikant 0 procentų mokesčio tarifą, o likusią apskaičiuoto apmokestinamojo pelno dalį – taikant 15 procentų mokesčio tarifą.

II. Nevyriausybinių organizacijų apibrėžimas – kas laikoma, o kas nelaikoma NVO

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMAS

2013 m. gruodžio 19 d. Nr. XII-717
Vilnius

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Nevyriausybinių organizacija** – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybinių organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime.

Prie nevyriausybinių organizacijų nepriskiriamos:

- 1) politinės partijos;
- 2) profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;
- 3) įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;
- 4) susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys;
- 5) sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;
- 6) šeimos.

III. Valstybinės mokesčių inspekcijos išaiškinimas apie ne pelno subjektus

1.1. Pagal kokius kriterijus juridiniai asmenys priskiriami pelno nesiekiančioms organizacijomis?

1.1.1. Pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (toliau - PMI) 2 str. 5 dalį pelno nesiekiančios organizacijos – vienetai, kurie atitinka tokius du kriterijus:

- jų veiklos tikslas neturi būti pelno siekimas, t. y. jų veiklos tikslas yra jų įstatuose numatytų tikslų įgyvendinimas, ir
- jų pelnas pagal jų veiklą reglamentuojančius teisės aktus negali būti skirstomas steigėjams ir (arba) veiklos dalyviams.

Pelno nesiekiančių organizacijų steigimą, veiklą ir likvidavimą reguliuojančiuose įstatymuose numatyta, kad pelno nesiekiantys vienetai be viešąjį interesą tenkinančios veiklos turi teisę vykdyti ir komercinę veiklą bei gauti tokios veiklos pajamas. Jeigu vienetas nevykdo viešąjį interesą tenkinančios veiklos (vykdo tik pelno siekiančią veiklą, pavyzdžiui, teikia tarpininkavimo arba kitas su viešojo intereso teikimu nesusijusias paslaugas, vykdo prekybą) arba viešąjį interesą tenkinanti veikla sudaro nereikšmingą veiklos dalį, laikoma, kad vienetas neatitinka pelno nesiekiančio vieneto kriterijų.

Pavyzdžiai

1. **Viešoji įstaiga „Jūrų klubas“** vykdo edukacinę veiklą: organizuoja teorinius kursus, pažintinius sportinius plaukiojimus, išduoda tarptautinio pavyzdžio jachtų vadų kvalifikacinius dokumentus egzaminus išlaikiusiems asmenims. Už egzaminų organizavimą ir dokumentų išdavimą apmoka kursų lankytojai. Kadangi viešoji įstaiga pajamas uždirba iš veiklos, kuri neatsiejamai susijusi su jos įstatuose numatytų visuomenei naudingų tikslų įgyvendinimu, o gautos pajamos panaudojamos tokiai veiklai finansuoti, viešoji įstaiga atitinka pelno nesiekiančio vieneto kriterijams.
2. **Verslo įmonės vienijančios asociacijos veikla** - tarpininkavimo tarp užsienio kompanijų ir asociacijos narių paslaugos, įsigyjant filmus ir programų licencijas. Už suteiktas paslaugas asociacija gauna užmokestį. Atsižvelgiant į tai, jog asociacija vykdo tik pelno siekiančią tarpininkavimo veiklą, laikoma, kad asociacija neatitinka pelno nesiekiančio vieneto kriterijams, todėl asociacija pelno mokesčiu apmokestinama kaip pelno siekiantis vienetas, t. y. jai netaikomos PMI 5 str. 4 dalies nuostatos.
3. **Viešosios įstaigos „Tarptautinė mokykla“** (toliau – Mokykla) pagrindiniai veiklos tikslai yra organizuoti ikimokyklinį ugdymą, teikti pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą. Vykdydama savo veiklą, Mokykla ima mokesť už mokslą, kurio dydį nustato Mokyklos valdymo organai. Už papildomas neformaliojo švietimo ir vaikų lavinimo bei poilsio programas imamas papildomas užmokestis. Mokykla taip pat teikia kitas su jos pagrindine veikla susijusias paslaugas, pvz., mokinių atvežimo iš gyvenamosios vietos į Mokyklą ir nuvežimo po pamokų namo paslaugas, už kurias atitinkamai imamas atskiras užmokestis. Be to, Mokykla gauna pajamas už jai nuosavybės teise priklausančių patalpų nuomą. Atsižvelgiant į tai, kad mokyklos pagrindinė veiklos kryptis yra viešąjį interesą tenkinanti veikla, Mokykla atitinka pelno nesiekiančio vieneto kriterijams.

IV. Būtinai pakeitimai situacijai tobulinti

1. **Priimti LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo naujos redakcijos projektą**, pagal kurį NVO apibrėžiama taip: **Nevyriausybinių organizacijų** – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Prie nevyriausybinių organizacijų nepriskiriamos:
 - 1) politinės partijos;
 - 2) religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai
 - 3) profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;
 - 4) įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;
 - 5) susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra juridiniai asmenys, nesantys nevyriausybinių organizacijomis ar religinėmis bendruomenėmis, bendrijomis ir centrais;
 - 6) sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;
 - 7) šeimos.
2. **Sudaryti NVO duomenų registrą** VĮ “Registru centre”, pagal kurį būtų aiškiai atskirtos tikrosios NVO nuo valstybės viešųjų įstaigų ar verslo įmonių asociacijų. Taip pat registras sudarytų sąlygas užtikrinti duomenų apie NVO (fondų, asociacijų ir viešųjų įstaigų) dalyvius (dalininkus/narius), darbuotojus ir savanorius kaupimą ir statistinių duomenų teikimą viešai;
3. **Priimti teisės aktus dėl ataskaitų teikimo**, numatančius, jog viešieji juridiniai vienetai (profesinės sąjungos religinės bendruomenės, politinės partijos ir kt.) privaloma tvarka būtų įpareigoti teikti metines finansines ir veiklos ataskaitas VĮ “Registru centras”, jei įvairiomis formomis gauna viešuosius finansus;
4. **Priimti Pelno mokesčio įstatymo pataisą**, kuria atsisakoma prievolė ne pelno subjektams mokėti pelno mokestį, jei subjektas VMI prilyginamas kaip ne pelno subjektas, o prievolė mokėti pelno mokestį palikti tik tiems ne pelno subjektams, kurie tokiais pagal VMI negali būti laikomi;
5. **Tobulinti GPM dalies skyrimo ne pelno subjektams mechanizmą**, sureguliuojant taip, jog dalį GPM gyventojai galėtų teikti tik tiems juridiniams subjektams, kurių kasdieninės veiklos vykdymui valstybė tiesiogiai dotacijų neskiria, t. y. iš galimų GPM gavėjų išbraukti biudžetines įstaigas.

IV. 2.1. Siūlomas NVO duomenų bazės modelis

- 1 JADIS yra atskira sistema nuo JAR, tarp jų informacijai įmanoma judėti tik vienu būdu (iš JADIS į JAR, o ne priešingai). Todėl galimas sprendimas NVO duomenų basei: labdaros ir paramos fondai bei asociacijos teikia informaciją apie dalyvius JADIS, tokia pačia tvarka kaip tai įpareigotos daryti yra VŠĮ (per 5 dienas nuo pasikeitimo);
- 2 NVO statuso būtų netenkama panašiais pagrindais, kaip netenkama ir paramos gavėjo statuso – kai neteikiamos ataskaitos, juridinis asmuo likviduojamas ar kitaip pasibaigia, ir reikšmingai pasikeitus dalininkams (pvz. dalininko teises perima UAB ar savivaldybė);
- 3 RC netikrina ar dalyviai (turintys asociacijos, VŠĮ ar labdaros ir paramos fondo teisinę formą) yra NVO. Tai turi deklaruoti pati organizacija, pateikdama informaciją apie dalyvius JAD sistemoje, tuo pati prisiimdama atsakomybę už duomenų patikimumą;
- 4 Asociacijos teikia informaciją ribota apimtimi – nurodo fizinių asmenų skaičių bei detalią informaciją apie narius juridinius asmenis.
- 5 Supaprastintai NVO duomenų bazės sudarymo procesas atrodytų maždaug taip:

